

RELACIÒ

DEL QUE FEU, Y NO DEVIA,

Y DEL QUE POGUE, Y NO HO FEU

LO LLAMP, QUE EN LO DIA 2. DE OCTUBRE del any 1759. cayguè en lo Santuari de Maria Santissima de la Gleva, treta à llum per los Obrers del expresa Santuari.

Vich : Per Pere Morera.

OCAS vegadas se aurà vist , que un Llamp haja causat tants estragos en un Edifici Sagrat , ò profà com los , que feu lo , que en lo dia 2. de Octubre de aquest any de 1759 caygè en lo Santuari de Maria Santíssima de la Glèva , situat en la Parroquia de S. Hypolit de Voltregá del Bisbat de Vich : per lo menos en aquest País , que està sobradament vexat de aquest flagell , no hi ha memoria de homens , de haver succehit cosa semblant . Acometè lo insolent al Campanar ; y peraque no li quedàs res en detràs , entrà per la punta , ó extremitat de la pinya , quel corona . Alli fonch poch lo dany ; perque tâbe fonch poca la resistencia . Y apareixentli al fantarro , una vegada fonch dintre ; que feria estret passadis lo de un finestral , peraixirne ; se embeynà justament per la Pilastra , que formava las brançaladas dels , que miran al ponent , y al mig dia ; la part de dalt à baix : aterrà la una maitat , y dislocà , y tragè de plom laltre ; y rabios ; perque tambe aquesta no havia cedit à la sua impetut , batè lo focol , ó pedestal de ella , y obri profundas , y horrorosas concavatats en la una , y l'altra cara de la corpulenta , y robusta pared , que la sostenia : de modo que en algun paratge sen passava de clar en clar la vista . Desde alli se introduïhi al Presbyteri ; y dextant , ni pochs , ni petits vestigis del seu furor en lo Retaula : alli escardant , y rompent : aquí desconjuntant , y desclavant : aqui , y alli afant , y emascarant : tot arreu ó *auri facra famæ!* bevente , y xueltante lo or : y sols cremant la glassa , que a modo de cortina estava en lo portal del ninxo , ó Camaril de la Sta. Imatge : avergonyit , pero no arrepentit de la sua temeritat , y audacia , se obri una petita cletxa en la paret mitjera entre lo mateix Presbyteri , y Sacrificia . En conseqüencia de aquest moviment , se trobà dintre del Armari , en que se custodiavan las alajas mes preciosas ; y impacient de la reclusió , violà , rompé , revientà la clausura , contra del seu efil , per la part mes flaca : arrencà en supols los golfos de la paret , las portas dels golfos , lo pany de las portas , que desfeu en menudas estrellas : Aqui no perdonà lo sacrilegi Reliquias , ni Calfers , ni Creus ,

⁴ ni la primorosa , y rica Corona, digna de memoria de la piadosa Magnificència del Excm. Princep del S. R. I. lo S. D. Joseph Compte de Cardona en agraiement de la salut, que egregè recobrada per benefici de la Celestial Reyna en una gravíssima malaltia , que en lo any 1709 patí, y pàsà hofpedat en las proprias casas del Santuari : ni finalment à altras pessis de menor entiat; ne dissipà unas ; ne despedassà altres; las lesjà à totas. Ni ab tot això quedà faciada la sua rabiá. Com si aquest destros li hagues infundit nou coratge, se girà sobre impiò, cruel vers la Iglesia , que ja havia deixat , no sols rendida, sino també assolada : y obrintse pas en la mateixa parete, sen baxà desde la Sagrificia à la Cova , que esta dessota del Presbyteri : ahont després de haver fet mil travessuras, y altres tantas atrocitat en los quatre Altars, que accompanyavan al principal, que no inquietà, peraque pogués gloriart, que moria carregat de espolís, se sepultà dessota delas mateixas ruïnas.

Y encaraque no seria facil estimar los danyos, que per si mateix feia aquell Elèrit de tempestat ; ab tot serian aquestos en algun modo tolerables; perque no tenen comparació ab los, que ha causat indirectament. Com baté al campanar tot just per las caras , que miran al ponent, y al mitgdia , y son las mateixas , per ahont se unex à la Iglesia : ninguna de las pedras, que arrancà del ell , cayguè en va : y fouch tant mes ruinos lo colp, que donaren ; quant era mes elevar lo siti , de ahont ifqueren : las de la part del ponent, se desploammen sobre las Capellas: las de la part del mitgdia , sobre del Presbyteri : aquellas enforsaren primerament la teulada, després un sofre; ultimament la boveda de las dues Capellas mes vhinias, y no pararen fins à befar la terra. Aquestas desfancaxaren ; y defenllaressen la teulada; esfolafaren la boveda ; arrastraren tras de si , y assolaren una gran part del Retaula , y per un modo de dir, caygueren mes avall de terra ; perque en quatre, ó sis parts traparen , y taladraren lo paviment , que servia de cobertor , ó sobrecel à la Cova , y la robliren: de forma , que si à aquella infernal furia se li agués fet commissio expresa, peraque destruis tot , y sols lo bo, y millor del Edifio, dels adornos, de las Joyas; y hagués tingut judici, pera discernirho; no havia de cebarse en altres objectes; verificantse aquí la llamen-

ta-

⁵ tació de Geremias : *Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus.* Tals eran lo Campanar , lo Presbyteri , la Cova, lo famós Retaula , la magnifica Corona , lo exquit Pectoral de Zafirs, y Diamants , dadiva també del Excelentissim Cardona , y de la habitació, aquella part, que nomenavan los quartos nous. Sols en lo cos del Temple , obra antigua , y baixa , no feu dany de consideració, per no estalviar lo treball , y gasto de tirarla à terra , pues axis com axis dejorn , ó tart la havian de desfer, pera uniformarla al Presbyteri.

Possible es , que alguna critica menos refflecciva tatzia de hyperbolica la Relació ; pero son fiadors de la sua moderació, y templans tots los , que , axis de lluny , com de prop, en alas, ó de la afecçió, ó de la curiositat, passaren à especular la ruïna; los quals no fols cõfessan à una veu, q la trobaré sens cõparació major del, que se havian figurat per la fama , que sempre, y mes en los desfaictes abulta à proporció del, que se elgarria : *crescit eundo ;* sino que tambe pensan, que no pot trobar la Retòrica competents colors , pera retratarla de modo , que puga ferne formar cabal concepte al, qui no la haja vista en si mateixa. Per lo menos ve aqui molt escassa aquella Fraxe , que sol servir de Egilogio , pera declarar lo ultim extermini de una cosa, dient, que queda com si un Llamp del Cel ne hagues passat; perque allí no ho sembla; sino que en la realitat era axis: pero com no solen fer axis los seus dexos ; perço queda aqui curta aquella expressió. Y si hi ha alguna similitut , que puga facilitarne alguna tal qual idea ; es sols la de una fortalesa , obstinada en la resistencia de un siti pertinias.

Veyan quatre parers desmornonadas , desmanteladas, desfaldas, formidablemen esquexadas, y obertas ab dilatadas, y defacompàsidas bocas: en tal qual lloc, com si estavan en layre: y desmayadas de pura confusio , y amargura , per veurerse en tanta ignominia, anavan à llansarse , com que buscasen sostenniment, y apoyo, sobre los mateixos , que estatiches , y atomits las contemplavan ; sensa forma , sensa figura : sensa lo menor indicí del que antes eran : convertits en llunars los adornos; y degenerada en una deformitatis monstruositat tota la gracia, y belleza , que tenian. Veyas una exorbitantissima pila , fino era montanya , de pedras , de bigas , de runa ; ab tal excess , que no

B

fa-

6 fabia capir la imaginaciò; ahont podia cabrer tanta matèria (tant poch lloch ocupan las cosas posadas en son llochl) sensc regla, sensc nivell, ab ninguna cimetria, y ab aquell sol concert, y orde, que observa, y guarda la Arquitectura dels acàs : also es lo mes simpatic ab lo honor. Veys finalment un espectaculo lo mes trist, lo mes feo, lo mes engarrifos, y execrable, que podia objectarle à la Pietat Christiana; perque à cada pas, que donavan los peus, ensopiegavan los ulls ab nous troflos, que escandal ! de las sagradas Imarges, que poblavan, y adornavan los Altars. Circunstancia sola, que bastava, pera ser brollar per los ulls copioras founts de llagrimas, si mateix pafmo no hagues congelat la sanch en las venas.

Que es also Senyor? (permetiasseli al Autor questa discrecio) que es also Senyor? es possible, que ha de llegir la posteritat en la Historia de questa Època; que los que ara som presents, havem vist ab los nostres ulls una tal derrota en un Temple, dedicat à la, que es juntament Filla, Mare, y Esposa vostra, que soi los tres Acreditors mes executius del amor? Si aquella causa era de tanta complacencia per la Senyora, com demostren los favors particulars, y comuns, que mes, ó menos importuna recabava de vos mateix, quancte etlauvan en la major ardiment de la indignacio, per aquells, que compungits, y devots la visitauan, la obsequiavan, la reverenciavan en ella: com ara han pogut sufrir las entranyas amorosas de la vostra pietat, que haja quedat tant l'astismosament arruinada? Que ho hagues executat la perfidia de un Heretge, de un Judio, de un Moro, tindriam algun color per pretextarlo: podriam dir, que ho haviai permés axis, per no violar los llibiduts, y Privilegis, que Vos teniu concedit à la llibertat humana, de poder contraveirein, be que no impunament, à la vostra Santissima Lley. Pero shaventlo executat un Llamp, que, per mes que sia velocissim en son curs, no se ecerdes en un apice de aquell coto, que li teniu presigit: quens queda ja, que dir: sino que Vos: Vos, y no altre: Vos mateix havieu estat lo Autor de tan funesta tragedia? Y podra dirse sens mengua del ardentissim amor, que deside la Eternitat hauve tingut à la Filla, à la Esposa, à la Mare, à la Unica entre totes las criatures: y sens descredit del vehementissim zel, ab que sempre hauve protegit, y vindicat lo seu Honor; podra dirse: ay

60-

7 dolor! podra dirse, que Vos li hauveu destruit, li hauveu arruinati, li hauveu assolat aquest Palacio, que ella se havia elegit, erigit, cò à centro de las suas delicias, y per teatro de las suas beneficencias? Si quis es, ó Amabilissim, y Amorosissim Deu! Axis es: axis ho crehem, y axis ho confessam; perque es Prerogativa inseparabile de la vostra Soberania, lo no poder succehir desastre algun, gran, ó xicht, que no estiga altament premeditat, y resolt en lo vostra Confistori: Si erit malum in Civitate, quod Dominus non fecerit? Pero, como de altre part, tambe es condicio indefectible de la vostra Bondat infinita, lo no poder permetter, y menos fer algun mal; si no en quant li regoneuen capacitat, y aptitud, pera acarrear algun be: Melius judicavit de malis facere bona, quam nulla mala esse permittere. Tambe creyem, que de aqui mateix podra resultarne, y confiadament esperam, quen resultara per la vostra Mare, que tambe ho es, ó dignacio inestimable! nostra major gloria; y per los seus Fills, que tambe, ó dixxa incomprehensible! ho son vostryes, major profit.

Creyem, que de aqui mateix podra resultarne, y esperam, quen resultara per los Fills: à ella, y à Vos comuns, major utilitat; perque despertats ab lo esfripit del Trò del mortal enfospiment, en que nos tenian somergits: y dissipadas ab lo resplandor del Llamp los fatals tenebres, ab que nos tenian enredats, y trecls de esfina las nostras culpas; veurem, y advertirem arato que antes no advertiam, si à cas ho vegayem: la horrenda enormitat de las mateixas culpas: mentres que ella ha infligat, ha obligat, ha forçat à la vostra Justicia à executar un castig (si que en odi unicament de la nostra obstinacio creyem ho hauve fet!) un castig tant exquisit, tant irregular, tant ruidos, tant repugnant à la vostra condiciò, que es tota apacibilitat, y blandura; y tant sensible encara als nostres cors, altrament tant durs, y empedernits.

Creyem tambe, y esperam, que de aqui mateix podra resultarne, in resultara per la Mare, à Vos, y à nosaltres comunas major gloria; perque entela la necessitat summa, que tenim de aplacar à la vostra ira tant acerbament irritada: la invocarem ab mes ternura: la cridarem ab mes ardor: la reclamarem ab mes vehementia: la servirem ab mes fidelitat: la obsequiarem ab mes llarguesa, y la reverenciarem ab mes plena confiança,

B 2

com

com que es la ancora unica , que pot deslliurarnos del naufragi
en mitg de una borrafca tant desfeta . Ah Senyor ! Y que ben
penetrats tenia tots los sentiments , y afeces de vostre cor Da-
vid , quant digue , que may vos dexau arrebatar tant de la ira ,
que perdian de vista a la misericordia : *Deum iratus fueris mi-
sericordie recordaberis* : puis al pas , que ab la una ma desfarre-
gau lo colp , ab la altra aplicau la emplastra . Al mateix temps ,
que disparau la fletxa , nos advertiu del perill , yns apropau lo
escut . Y quant vos voleu manifestar mes ences de furor , y mes
determinat , y resolt de perdrernos ; alasoras es , quant millor
nos feu coneixer la irresistible efficacia del medi , ab que podem
propiciars : verificantse sempre lo , que asseguraren una vega-
da per boca de altre Profeta : *Nolo mortem Peccatoris sed ut ma-
gis convertatur , & vivat* . Que no voleu la mort del pector ; sino
que convertefca , y viuca .

Y a la veritat ; que si al contemplar lo , que lo Llamp feu , y
al pareixer per reverencia del lloch no devia ; no pot dexar de
entendre'r la irreconciliable avercio , que Deu te al pecat :
al considerir lo , que pogue , y casi havia de fer , y no feu :
tampoch podra dexar de entendre'r la afecio inalterable , que
aporta vers la Senyora . De modo que axis com , en vista del
que feu lo Llamp , no podra imaginarfe algun castig tant
cruel , y tan arrros , que no dega temerlo de la Divina Justicia
la malicia humana en venjança de la sua rebeldia ; perque :
*Si hec in viridi , in arido autem quid fiet ? axis en vista del que no
feu , tampoch podra fingirle algun favor tan arduo , que no
puga esperarlo de la clemencia Divina la humana indigencia ,*
per merit de la mes que Humana , Divina Intercessora . Pera ar-
relar donchs mes , y mes aquella confiança en los cors , que
ja la tenian , y pera introduirla , y plantarl a en aquells , en
que no hi era ; li ocupara ara la segona part de la Relació
en referir alguns dels efectes negatius del Llamp : asso es lo ,
que aquella Criatura intrepidament arrebata da curs natural
havia de fer , y hauria fet també a no contenirla lo Bras del tor
poderos ; y a nomediari la Intercessió de la iota Agraciada .

Y en primer lloch fons admirable la indemnitat de la
Santa Imatge . Estava collocada (diuse per aquells , que ó no ho
havian vist , ó la especie ja sels ha borrat de la memoria) en

⁹
un petit Camaril , y aquest enclos tot dintre lo ambit , ó ca-
co del Presbiteri . Formavan lo quadro , que tindria vuit , ó
deu palms de diametro ; per devant lo Retaula ; per detras la
paret capsalera de la Iglesia ; per los costats dos envants de pots de
mediana gruixa ; cada un dels quals tenia un portal , en que per
la angustia del lloch servian de portas unes cortinas de do-
mas . Lo sostre tambe era de pots regulars , y sensillas . Ab tot
no sols no rebè la menor contusió la Venerable , y Venerada
Imatge , que estava allí dintre ; sino que estiguè tant lluny de
rebre'rne ; que ni dintre del Camaril ; ni sobre de ell en lo
pla , que formava la superior superficie del sostre , si troba lo
menor resquici de las immensas ruïnas , que llansaren Boveda ,
Teulada , y Campanar . Ajustas quel espay , que quedava desdel
Camaril al Campanar , y desde la paret capsalera al Retaula ,
se umpli de manera , que las pedras sobrepujavan una bona ca-
na al piso del dit Camaril ; pero ninguna de ellas tingue bas-
tanta força , pera esclarir lo embant de pots , que per aquell
costat lo cloia , y estava paralelament contraposat á la paret
del Campanar batuda , y folcada per lo Llamp . Y , lo que ecce-
dex tota admiració , ni gofar tingueren aquellas pedras , para
empenyer , y fer apartar la Cortina , que tapava lo portal de
ell ; de forma , que al arribar las expressadas pedras afrech á
frech de la dita Cortina , y embant , anaren detenintse ; y ar-
restallantse unes sobre altres ; ó com si á cada una se li hagues
impostat per qui hagues tingut virtut , pera ferloy cumplir , un
manament , que hagues dit : fins 'aqui arribaràs ; y de aquí
no passaràs : ó com si lo embant hagues estat una muralla de
ferro , y la cortina una porta de bronce fermada , y atacada ab
gollos , y forrallats de diamant . Lo cert es , que , fino refugiante
á la Divina Omnipotència , que volgue ser aquesta felici
va demonstració en obsequi de la Senyora , no sap trobar lo
discurs , per quin medi , y ab quin modo connatural , pogue
eximirse de una total destrucció lo Camaril ; y en consequèn-
cia la Imatge Santa , que estava en ell , inundat de un tal Di-
lui de pedras , que bastaren , para revantar la bovedas del des-
sobre , y del desflota al devant , y als costats del expresat
Camaril .

Y per quant lo medi , pera fer creibles las cosas discul-

tosas, es avistarlas ab altres mes ardus; es precis referir aquí la indemnitat de altre Imatge, tambe de la Senyora, que encara te visos, de haver estat mes admirable; perque aquella per lo menos tingüe lo resguard del Camaril; pero aquella, de que va a parlar, estigué totalment descoberta, expofada, batuda, y encara sepultada de las ruinas.

Solian tenir sobre una tauleta, que estava en lo canto anterior del Presbiteri dels dos, que corresponia al peu del Campanar, tres bacinas de llautó, que servian pera recullir las almoinas, que oferia la Devoció al temps de las Missas, Rosari, y demes concursos. En una de las ditas bacinas hi havia, y encara hi ha, una Imatge de la Immaculada Verge, de fusta, daurada, si fa no fa de un palm de alt. A la imputet de las ruinas del Campanar se obri, y enfonsà lo piso, sobre que estava assentada la dita tauleta; ab aixo, jas veu, caigüe baix a la Cova la dita tauleta, y tras de ella las tres bacinas, y sobre bacinas, y tauleta una copia inconciderable de rajolas, de teulas, de cadols: la tal tauleta fousch destrosada; las dues bacinas copejadas, fonyades, esclafadas; la Imatge empero, y la bacina, que la sofietna, no reberen, ni sentiren lo menor dany; quedarense tan sanas, y tan enteras; è com si las pedras aquellén estat de llana; è com si la Impatibilitat del Original fe hagués transfundit a la Imatge, y per atenció de ella a la bacina, que la servia.

No fousch (perque quedia plenisima la prova) menos maestavellosa la Indemnitat de altre Imatge. No ho es de la Senyora; esto si de dos Senyors; del seu dignissim Elfos S. Joseph, y del dignissim Fill dels dos. Estava collocada en la mateixa ançiana del Camaril, y ocupava la pastera, mes forana del costat dret de ell mirant vers lo Portal major; es dir, en aquell lloch, havent descarragaren ab major abundancia las ruinas del Campanar: en tant, quel reliquo de Retaula desfe la dita pastera en amunt, fousch enterament assolat. La tal Imatge, ni estava tot expofada, com la segona, ni del tot resguardada, com la primera; per lo menos la florida vara, que empunya ab la ma dreta, y lo nos Deu, que te ajegut sobre lo bras esquerre, venian a estar en descobert, y fora del plom de la Corassa, que coronava la tal endana. No obstant, ni las Imatges,

ⁱⁱ mís pendices; ni lo que estava al amparo de la pastera, ni lo que estava fora de ella, pati dany algun. Y peraque no puga fospitarse, que questa preservació fousch casual; per quant no acertaría à caure en aquell endret (que en tanta abundancia, y espessura, no feria facil de entendertse) alguna pedra; volgúe la Divina Providència deixar un testimoni irrefragable, de que era obra sua; pues sobre de la Imatge del Infant, se n'queda una, y quant aquesta, atesa la sua gravedat (pues creuen los qui lay veren, que pesaria dues robes) y la gran distancia, que mediava dende allí, fins al lloch de ahont iquè (que, per poça, que fos, havia de ser de finch canas) havia de haver trinxat, y molt à la tal Imatge; tot just pogué obrir una sutíssima esquerra en la crosta de la encarnadura per memoria del Prodigí.

Y passant ara à la Indemnitat de las Imatges vivas: no resplandi menys en elles la Paternal sollicitut, y vigilancia de la Divina Providència. Contavense aquell dia en lo Santuari entre Devots, y Domestichs cosa de trenta Personas; y à excepció del Hermità, de qui se parlará després; ninguna de ellas pati dany algun; y peraque fos mes admirable la preservació, disposà la mateixa Providència, que no estiguessen totes en una matxa. Estanca, sino repartidas en vuit, ó deu llochs diferents, y separats; unas mes prop; altres mes lluny de la Bateria; pero ninguna (si es licít explicarlo aixis) fora de tir, ni exempta de perill; y totes pogueren apropiar-se, pera donar gracies à Deu, lo cantich: *Misericordia Domini; quia non sumus consumpti.*

Una de les grans pedras, ó penyas de la Pilafra del Campanar, que revienta lo Llamp, anà à sepultarse al mitg del Hort, havent transpaixat ab un falt de ferie, ó divuit canas, la Iglesia, y la Cafa à ella contigua; y axis com al passar desmorona, y esquerà la barbacana de la teulada correspondent à la Cuina, axis hauria caigut al mitg de questa, à haver estat un xich xich menor vigoros lo impuls, que lay rebatè; en lo qual cas era facil, que descalabrus, y possibile, que matàs alguna, è totes las quatre, ó sis Donas, que alashoras estavan en ella; y mes encara al Senyor Rector de Mollet, ó a una Germana sua, que ocupavan los dos Apofents, que son sobre de ella.

Altre de las ditas pedras caigüe sobre lo apofento, què

12 anomenan la Tribuna xica; y encaraque aquesta pèr una ràf差距 casuositat no foradà lo sostre; rompè dues bigas de ell; lo ràigavel·la y troutollà tot, y facudi, y feu caurer no pocas rajolas dels revoltols sobre dos llits, que poch antes havian deixat alguns dels hostas, que havian passat en ells la mitgdiada.

Altra de les mateixas pedras, ó penyas, després de haver foradat en rodò la teulada, y un sostre, parà en la escala, que puja desd'el Chor à la obra nova, ahont estava apofentat lo S.D. Miquel Fontcuberta ab dos Fills seus, y lo Primogeniti del S. Dn. Narcís de Graell; dels quals tâbe se parlarà mes avants; puix lo aver passat per sobr' de ells aquell codol, no fonch lo unich; ni lo major perill, que tingueren: De forma que ninguna de las ditas trenta Personas estigué tant distinta ni tant regardada, q'no pogueren arribar à ella las esquerdas. Y que haventle espargit aquellas en tants llochs, ninguna de ellas acerçàs a tocar al blanch, y que cada una de elles, ó per mes, ó per menos caigués allí pre-cilament, ahont no si trobava alguna Persona? Qui no dirà, que no pague ser senz especial mirament de la Divina Providència?

Pero en lo que se manifessà mes desperta, y devallada la mateixa Providència fonch en disposar, que succehis lo desastre, en aquell punt precís, en que nos trobava anima viventa en la Iglesia. Es eñil del Santuari, quant hi ha tempestat de Trons, y Llamps, refugiar-se al Temple, y implorar la protecció de la Senyora ab lo Rosari, en que també acofuma assistir la gent de aquell Raval. En efecte lo Capellá de la casa acudi allí: ensengué dos ciris: se aparellà per la funció; pero ja fos, que per fer la hora del reculliment (serian entre las dos, y las tres de la tarda) ningun dels hostas tinguerès noticia de la funció, que anava á ferle: ja fos, que ni à ells, ni als moradors del Barri los causas gran horror la borrasca: ja fos, y en lo mes segur, que Deu ho disposàs axis; lo cert es, que sols comparegueren en la Iglesia un Home del veïnat, que diuhen de baix, y una Dona del de dalt; en vista de la poca concurrencia li aparegué al Capellá relarle, com resfa, lo Rosari per si sol, y de baix en baix: y es que convenia axis; encaraque ell no ho entenia; puix à haverlo refat à cors, y ab mes concurs, era natural ques prolongás mes lo acte, y havian de guanyar-se tots los instantes; perque tot lo perill estava en la tardança. Entre tant donà mostres de haver-

fe

13 se dissipat lo temporal; y refat, que tinguer lo Capellá, són Rosari, deixà la Iglesia, com tambe aquelles dues personas, que hi havian acudit; y com si lo nuvol (sols aqueüa vegada pròfitosament hypocrit, y fingit) no hagues esperat altre cosa fina, que iñquesesen; luego quels veu fora, dispara la fatal sageta, que produí los estragos, que quedan referits; y à haverlo anticipat pochs moments, si hauria ajustat lo de deixar al dit Capellá juntament mort, y sepultat, y tal volta mes aviat sepultat, que mort; puix en semblant funció acofuma agenollar-se en la peanya del Altar major, que fonch inundada, y abrumada de las ruinas.

Be que si se fa de confessar la veritat; corrent, com corria, la indemnitat dels Clients de la gran Senyora à compte de la divina Omnipotència; ninguna necessitat tenia aquella, pera deslliurar al dit Capellá de mal, de traurelo de la Iglesia antes, que succehis lo gfrago; pues igualment podia ferho, dextantlo en mitg de ell. Y quant no fossen bastanta prova de aquesta veritat, los exemplars, ja referits de las tres Imatges; ho serian sobrada lo dels Cavallers Fontcuberta, y lo del Hermità, que van à referir.

Dende que lo temporal començà à donar mostres de la sua feresa, y bravura, estava lo Hermità en lo pifo mes alt del Campanar, ventant ab un Company las Campanas. Li aparegué finalment, que podia excusarfe; puix havia bon rato, que no tra-nava, y los nuvols podrian haverse desfaogat ab la molta aigua, que havian plougit; despedí al ajudant, y ell se quedà endressant, y component alguna cosa. A la que lo dit ajudant, arribà à casa sua, que ho es la mes contigua al Santuari, caigué lo Llamp, y estripà, y esbaconà la gran Pilafra del modo, que fa se referit. Ja fos quel Llamp lo afombràs: ja fos quels colps lo estaburnissen, lo Hermità quedà lelo, sense advertencia, sens moviment, sense sentits, sense acció; ni tant sols pera demanar auxili. Quant Deu fonch servit, y després (judicas que hauria passat mitg quart) quels demés le retornaren algun tant del pafmo, penaren ab lo dit Hermità; y per quant no podia passarle ahont ell se trobava; puix lo camí era desde la casa per desllobra la boveda del Presbyteri, que sen havia entrat; se posaren à cridar-lo desdel pati; ab los crits (quals serian ells!) recordà, y tornà en si lo dit Hermità, y respongué ab altre crit; entengueren ab axo

los,

los, quel cridavañ, que per lo menos era vin, y traxeren luego de socorrerlo, y llibertarlo. Lo modo ab que ho feren, à no haverlo inspirat, y dirigit la Caritat, hauria estat imprudent, y temerari, y de tal lo calificà lo mestre de Cafas; quant loy refieren, dient; que ni ell se hauria arriscat à practicarlo, ni hauria aconsellat, ni consentit quel praticassen.

Es lo cas, quel canò del Campanar eta repartit en finch estancies, mediane quatre softres: desde la segona estancia à la tercera, y desde la tercera à la quarta no hi havia comunicació; y pera passarhi, era menester foradar los dos softres intermedis: prengueren donchs una escala de aquexas portatils, y que diuhen de gat: ficarense per entre les ruïnas; y sens advertir sil paviment, que havian de trepitjar, pera entrar à la segona estancia, era ferm (en efecte lo qui anava devant, havent posat en un pas escabros lo peu en va, y faltantli lo piso, caiguer de memoria sobre una pila de codols; be que èstans luego. Era digué animant, y alantant als, quin seguiyan, à la prosecució de la empresta: *Noy ba que temer; bon animo; la protecció de la Senyora es manifesta;* Jo ja he caigut, y no me fet mal; avant) sensopitar, si ab los mateixos colps, ab que havian de foradar los dos softres, podian ser caixer algun pedàs de paret, ó algunas pedras, quel Llamp hagué deixat ruïnosas, y en lloc de traurer al Hermità de la prefó, matarlo à ell, y si mateixos: en fin sens reflectir en ningun perill, posats ja en la segona estancia, bateren, y foradaren ab la escala lo softr de la tercera; y pujats ja à aqueta, desde allí lo de la quarta, en que se trobava alashoras lo Hermità; y quant pensaren trobarlo capolat, ó per lo menos postrat, y rendit de pur espant; veren, que ab la major desinvoltura, y llaugeresa prenia, y barava, per si sol la dificultosa escala: arribat que hague à baix, prenguerenlo los quel esperavan, y no crehent, que pogues tenir forces, pera prosseguir, portarenlo à braços al lit: regoneguerenlo, y trobaren, que en lo cos tenia algunas contusions, y en lo cap divuit, ó vint trenchs; pero una cosa, y altre de tant poca consideració, que, sobre ser suptuagenari, al cap de un mes quedà perfectament curat de tot.

Com tothom sej havia figurat mort, y fret; convertiren lo sufo, en admiració al veurerlo casí sens mal, y no ceßavan de preguntarli lo, que li havia succehit; pero la resposta era breu,

bren, y compendiosa: que ningú hi sabia menos, que ell, que era lo unich, que si trobava: que ell ni havia vist Llamp, ni havia oit tró: que ab los crits de Hermità? Hermità! i aparegué, cò sis despertava de un profundo letargo; que la primera cosa, que conegué Mego, que tornà en si; fonch, que no estava en lo mateix lloc, ni ab la mateixa compostura, en que, y ab que se havia dexat, quant iisque de si: que ell se havia dexat en la quinta estancia, à quatre, ó sis passos de la pilastre revertada, dret, en accio, ó acte de baxar, y que en efecte havia baxat dos, ó tres, esglaons de la escala (en prova de haver estat axis, se li encontraren en la dita quinta estancia la barretina, que es natural tindria ben clavada en lo cap, y las ulleras, que asssegura no haver tret de la butxaca, mèntrs estigué allí) y despès se trobà agujat sobre lo paviment de la quarta, eo en lo tercer softr, que es cosa de quaranta palms mes fondo: qui si havia fet aquell viatge, anant à capgirells, y rodolant per la mateixa escala, ó capbusantse per descobria la barana, y cayent de dalt, à baix aplomat per lo ull de cila! Era un problema, que ell no sabia decidirlo. Pero de qualfevol manera, que hagues succehit (se considera mes natural la segona) reputava à favor de la Verge, lo haveneix èxit viu, quant mes ab tan poch dany.

Finalment, axis com entre tots los, que en aquell dia se encontravan en lo Santuari, ninguns eran mes acrehedors à la protecció de la Senyora, quels Cavallers Fontcuberta, y Graell; axis en ninguns se feu mes visible, ni mes palpable, ni mes notoria, que en ells aquella protecció. Estavan apostats en la obra nova, que es una hospitaleria, pochs anys ha feta per la comoditat dels Devots, que acudan allí, sobre lo llarch de las Capellas dels Campanars fins al Chor; consteix en dues pestes; entras à la primera per lo Chor; mediant aquella escala, de ques feu menció, parlant de la tercera pedra; y à la segona atravesissane per lo llarch la primera, y caminant de dret à dret vers lo Campanar. En questa segona, tambe per lo llarch, y anant deide Ponent à Llevant, hi havian dos alcovas, cada una ab son lit. Quant fonch la hora, que diuhen de la siesta; digué lo Pare: Tug, assenyalant ab lo dit al Fill major, y Don Borja Graell jaureu en aquex lit, que era lo del Alcovà mes proxim à la porta: y Tu, assenyalant al menor, vindràs ab mi en aquell altre, que era

era lo del alcova mes atrimat al Campanar. Pare, replicà lo xich, com si Deu lo hagues fet parlar: tinga à be, que tots tres esfigam junts; puix ningun de nosaltres te gana de dormir, y paissarem lo rato converllant. Condecendi facil lo Pare a la petició gens importuna del Fill, y lo acomodà en mitg dels altres dos. Y per quant ninguna de aquellas precaucions, que confernenen al be dels fills, li apar superflua, ni ardua al amor patern: considerant aquest, que sempre es tot ulls, per advertir los perills, que jàyent los tres Minyons (seran de la edad de dotze, à quinze anys) en un llit, lo tenian de caurener; no content de haver arrimat una cadira à la espina anterior; volgué, per fer ell molt fort (be es plia veritat, que hi ha mals, que venen per mes be; pues aqueu Pare deu casí cafi la vida à la sua fordera) volgué quedarfe de sentinella, y no perderlos de vista; però abandonà lo llit, ques tenia destinat, y se ajaqué sobre un banch, quey havia en lo centre del apofento, posanxe de modo, que pogués veuerlos, si feyen alguna travessura, ó perque no la fessen, veuento. En questa postitura anava passant la hora; los Jovens converllant de las cofas; lo Pare invigilant sobre ells. Caiguè lo Llamp; y ja fos, quel estruendo del Tro los aturdis; ja fos, quel foroil, que comenavan a mouer las pedrás del Campanar en la Teulada, los atemorisas; ja fos, quels Angels de la sua guarda los diguesen allí en lo corr. Minyons que feu? alçauvos, fugiu de aquí, cuitau, mirau que tot sen entra (lo cert es, que ningú de ells sap dir de ques moguè) saltaren tots tres improvisament del llit; y sense saber de ahont havian de fugir, ni per ahont se podian salvar, se encaminaren uniformes vers lo Portal. Ventura, que aquest (sil impuls fonch purament natural) se aceràt en la paret contraposada al Campanar! Lo Pare, en qui per ocasió de la fordera no havia fet tanta impressió lo Tro, ni havia advertit en lo ruido, que poguieren haver mogut las primeras pedras en la Teulada; sobrefaltat si, al veureur surrir del llit als Minyons: alças del banch, corra, y vola vers ells, trobanse junts en un gavell devant de la porta; y mentres obria la boca, pera preguntarlos: ahont anau? de que fugiu? que temeu? acabà de endarrascarle lo Campanar. Reventan se Teuladas, y sostres; cauen paret, y enuant; tremola, y se estremex tot lo edifici; alças, y derramas

per

17
per tota la casa una espellosa nuvolada de pols. Oportuna disposició de la Divina Providència peraque no poguesen veure en aquell prompte lo perill, que havian tingut; y al esglay no sels seguis lo desmay! Axis no desmayats, pero li esglayats, dirigits no tant del discurs, com del instint, dexan lo apofento, quant ja estava fet tot lo mal; y fugen de aquells encontorns, quant sols hi havia perill en la fuga; pues no sabian com estava lo camí; y en efecte trobaren la escalera ocupada, y embaragada de aquella gran pedra del Campanar, y de la runa del forstre, y teulada, que ella havia foradat. Xyen en fi, encontran-se ab los demés de la casa, que anciosos, y caritatis anavan à faber, lo que era de ells; y à socorrerlos cas, quen tingueren necessitat; diuenols, que no han patit dany algun, y referenxentols lo suces axis com queda escrit; y encaraque los uns, ihs altres desde luego tingueren pera si, que la soberana protecció de la Senyora los havia salvat; pues de gros eu gros ja veyen lo estragi del apofento, en que esfigueren; se ratificaren en questa perfusió al veurer, y registrar lo siti. Trobaren, que la Teulada, y forstre de la meitat del apofento mes proxima al Campanar seu havia entrat que en lo piso de la faleta se havia obert un gran forat, y altre en lo del alcova; de modo que porció del llit, que estava en ell, havia caigut baix à la Capella; que lolevant mitger entre alcova, y alcova estava aterrassat; y fet troflos los banch, en que Don Miquel havia jagut: sobre lo llit empero, quels Minyons ocupaven; encaraquey havia una flascada de pols, no si trobà pedra alguna. De ahont se dicorra, que la Divina Providència, que à vegadas gusta valerfe de las causas segonas, per la consecució de los fins, inspirà als Minyons, que fugissen del llit, no tant pera salvarlos à ells, com pera indemnifar al Pare; axis com, pera disfrazer al mateix de jaurer en lo llit, que havia de quedar, y que quedà sepultat de las ruinas, se valgué de la sua fordera, de la paternal sollicitud, que no li permet perderlos de vista, y de la representació, que li feu lo fill menor, de tenir mes gana de conversar ab los altres, que de dormir ab ell.

Ab questi medis tant suaus, tant esfcaffos, y tant admirables preservà la Divina Clemència per lo menos al Pare, y al fill menor; los quals, à haverse executat la primera disposició,

ciò , havian de quedar esclafats , y sepultats de les ruïnes ; perque , encara que aixis com aixis mil un , mil altre haguesen dormit , que en aquella hipòtesi no era facil : encara que lo fill posat en lo llit del segon alcova hagues tingut lo mateix impuls de fugir , que tingué posat en lo del primer , que era contingent encara que lo Pare desde allí lo hagues seguit a ell , aixis com seguir als tres des del banch , que no era necessari ; ab tot , com haurian estat tant internats dintre lo paradero de las pedras , y algunas de aquellas haurian tingut guanyada la ventatja de precis havian de alejarlos en març de la fuga ; pues des del punt , en que los Minyons deixaren l'altre lliur , y Pare lo banch fins al , en que se enderroçà la ulterior meitat del apofento , sols hi hague temps , pera fer tres , o quatre passos , y ab ells no ni havia prou pera escaparlos , qui si haguesen trobat en lo lliur , que estava en ella , al allar-se . Aflo se enten parlant de teulades en avall ; perque altament interessantse , com se interessava lo honor de la Senyora en la indemnificació de aquestos devots Cavallers , que havian anat a donarli gràcias , per haver deslliurat de una grave malaltia al un de ells , que era lo fill major de Don Miquel : de un modo , o d' altre havian de quedar llibres de tot dany : y quant la Divina Omnipotència no hagues volgut salvarlos ab medis suaus , se hauria valgut dels forts ; o bé hauria llevat la duresa a las pedras , que haurian caigut sobre de ells , o bé les hauria manringudes suspensas , y pendulas en layre , fins que ells haguesen eixit del seu dessota ; perque mes aviat deixarà una pedra de ser durà ; mes aviat deixarà un cos grave de appetir lo fondo ; mes aviat se besarà lo Cel ab la terra , que deixarà Maria Santissima de protegir a los Devots , y Deu de concedendir a la intercessió de Maria Santissima . Citiu Celum , et terra peribit , quam ipsa servisse invocantem sua ope destituat . Diu! Lluis Biosi ; y Sant Fulgencio . Dudum Celum , et terra ruiscent , nisi Maria precibus suscitasset .

Ara : si es veritat , com realment ho es , que tots los infortunis , y desafaires grans , y xichs , que passan en lo mon , los distribueix Deu mes , o menos irritat per los pecats dels Homens ; pues com diu la Santa Iglesia : Nulla nocet adversitas , si nulla dominatur iniquitas . De precis han de fer gravissims , y enormissims los dels Moradors de la comarca de la Gleva : mentres que en odi de ells

¹⁹
ells la sua Justicia ha destruit aquell temple , que la sua Misericordia tenia erigit , y plantat ; peraque servis de assil , y fos a manera de una Ciutat de refugi , desde ahont los miseris peccadors ab la intervenció de la Senyora poguessen defivar los casticis , que merecuessen las suas culpas , y reintegrar la pau , y aliansa ab ell . Y si be que conservantse , com se conserva , la Santa Imatge en lo mateix siti , hi ha fonament pera presumir , quo per a la Misericordia no ha subembit del tot a la Justicia , y que ni la Justicia se es fet a encara inflexible , ni la Misericordia inexorable : tambe ni ha pera conjecturar , que mes aviat volant , que corrent , va aproximants , y madurantse aquest fatalissim sistema .

No es menester tenir trenta anys de edat , per haver vist tres vegadas combatut del Llamp aquest temple . En la primera fonch de pochs centenars de lluurs lo dany ocasionat . En la segona cafi de ninguna consideració . Pero en questa tercera de molts mila nars . Ell no pot dubtarse , que cada un de aquests successos , per una part tan uniformes , y per altre tant desiguals , ha estat , y es un amors avis , que la Divina Misericordia dirigeix als Pecadors peraque se precaucionen y se cautelian per los casticis , que contra ells va maquinant la Justicia Divina : *Dedisti mementibus significacionem ; ut fugiant a facie arcu .* De haont ; aixis com la uniformitat de aquests avis prova , que la Cauila es una mateixa ; axis la enormitat exorbitantissima del tercer sobre dels altres dos , demonstra , que , ben lluny de haverse disminuit ab tant temps , se ha engrosat horrorosament la tal causa . Y si se frustra lo intent de aquest tercer avis , aixis com lo dels altres dos , y nos posa frs a las superbias , y a las jactancies , als generos , y als Odis , a las Eueyas , y a les Venjanças , y en fin a tot genero de pecats , especialment los públics , y escandalosos , per temerle molt , que à la ruina del temple , se segueixia lo xetiro , y la fuga de la Santa Imatge . Y quin infortuni podria esdevenirli a aquest Territori , que pogués compararfe ab lo de la perduta de una Joya tant preciosa ! Quinas llagrimas , encara que fossen de fang , y quantas , encara que fossen eixirat ller de mares , serien bastants , pera plorar condignament semblant desdits ! Quina eloquencia , encara que fos tant patetica com la de Jeremias , sabria ponderar las funestissimas conseqüencias de aqüel desastre .

Quant los peccats de Jerusalem arribaren à aquell extrem de horror, ques seren intollerables à la infinita paciencia de Deu; se horri en aquell Temple una ven , que digué : *Migremus hinc. Anc-*
mosne de aqui, ab que volgué indicar Deu à aquell perfidentissim Peble, que desde aquell punt lo deixava de la sua santissima Ma;
quel amancipava de la sua Paternal Protecció; quel dismembra-
va , il segregava de la sua Heretat; que ja nol reputava, nil rego-
neixia per cosa sua ; quel abandonava à la disputiques de sos
enemichs. A aquest emancipament , y desamparo de Deu , se
segui la ruina del Temple , la desfrucció de la Ciutat , lo exter-
mini de tota la nacio ; havent quedat desd' alashoras los infe-
llisos Jueus esclaus dels que antes ho eran de ells, peregrins en la
propria Patria , vagos perpetuos ; y forasters en totas las parts
del mon , senz posseir un palm de terra en tot ell ; senz Rey ,
senz Iley , sens Temple , sens sacrificis; desprecias, vilipendiats,
avorrits de tothom ; sets la mofa , la burla , la irriu , y lo ef-
carni de totas las Gents cultas , y barbaras ; que viuhen sota la
capa del Cel ; y lo que es mes llasimós , y deplorable , preter-
vos , obfintats , pertinacis en la sua tema; insensibles al castic ,
senz tino pera aplicar lo remey , sobre tenirlo à la ma ; desfan-
ganyant , y evidenciant al mon , que si hi ha alguna infelicitat
major , que la de apartar-se un home de Deu ; es sols la de apar-
*tar-se Deu en un home. *Ve eis cum recessero ab eis!**

O! quin tropell , quina caterva , quin diluvi de calamitis , y desditxas havia de inundar à tota la Plana de Vich , y mes à la Parroquia de Sant Hypolit ; si antes , ô després de arruinat lo Temple de la Gleva , la Santa Imatge de la Senyora , dientho , & callanho , se agues auferiat , y hagues desaparegut de ell ! Quin be podiam esperar ja , ô quin mal no haviam de temer los , que per la nostra bona fort habitan , y vivim à la sua sombra. En las pestes , en las llagostas , en les sequedats , y en las demés plagues , y epidemias , que frequentament asfigeixen als mortals , à qui haviam de escudir infelissos , y miserables desemparats de questa Celestia Image , que en totas las aficions , y ahogos sempre ha estat lo ultim refugi ? Si aquell deix del Senyor fonch tant pernicios per los Jueus , quant mes pernicios havia de ser per los Santipolenchs lo deix de la Senyora ? De la Justicia del Fill hi ha apellació à la Misericordia de la Mare ; de ahont diu Sant Met-

hodi,

thodi , que la misericordia de la Mare ha salvat à molts , que devia condemnar la Justicia del Fill ; pero la immisericordia de la Mare no te apellació. Aixis com no pot deixar de ser falvo aquell , à qui la Senyora vol salvar ; aixis no pot deixar de perdre'r aquell , de qui la Senyora desvia la sua protecció , diu Sant Germai. Y que designaria lo retiro , y la fuga de la Santa Imatge ; sino que Maria Santissima ja no rindria ulls , pera veurer los nostres flagells; ni orelles , pera odir los nostres clamors , ni mans , pera dispensarnos los seus beneficis ? Quin dolor , quin despit , quina desesperació havia de ocupar als nostres cors , al veurer , que una prenda aixis preciosa , que la bondat de nostres predecessors mereçue del Cel pera si y per nosaltres ; la nostra malignitat la hauria perduta per nosaltres , y també per los nostres successors ? Acas dexats aquí de ella podríam tenir la esperança de trobarla en altre lloc ? Piadosa , y benigna es ella pera concedendir à aquest favor , y en efecte lo te promés : *Qui mane vigilant ab me , invenerunt me.* Pero com pera trobarla , seria menester buscarla ; y pera buscarla , sera menester volerlo ; y pera volerlo , sera menester un auxili superior , y una gracia ben particular del Cel ; olvidats , y abandonats de ella , qui nos impetraria del Cel aquesta gracia , y aquest auxili ? Possible fora , que al desamparo de la Senyora se seguis en nosaltres la insensibilitat ; y pot ser argument , de que ab llarchs passos anam encamiantnos à ella , lo veurer la poca , & ninguna impressio , que ha causat en alguns aquesta amenassa , que deuria tenir à tots , no sols plens de de temor ; sino tambe de horror , y ab un continu sobresalt.

Sopusat donch , que la intercessio de Maria Santissima es tant preciosa en lo conspeçte del Altissim , deu la propria conveniencia empenyar à tot Christià à conciliarse lo seu amor , que es inseparable del seu Patrocini ; y suposat també , que la mateixa Senyora ab tants prodigis ; no solament antics , y que degan creureixer sobre la fe dels quals escriugeren ; sino també recents , y que estant veyst , y palpant los nostres ulls , y las nostres mans , ha manifestat complaure'se tant dels obsequis , que se li rendeixen en lo Santuari de la Gleva : dicta la prudència , ques llamia ma de aquest medi , pera propiciarla ; y

tua vegada quels pecats han estat la causa motiva de la ruïna
de aquell Temple; després de la compunció, del arrepenti-
ment, y de la efusena dels mateixos pecats; no sembla, que
puga tributarselfi allí un obsequi mes oportú, ni més agrada-
ble, que la restauració de ell.

Inpellits de aquellas reflexions; dels desitjos y anelos, que
generalment han manifestat los devots; y mes que tot, de un
expres manament de sa Senyoria Illusterrima, han resolt los
Obrers de aquell Santuari donar principi à la tal fabrica; y per
quant consideran, que per mes que ells tinguin un esperit dilatat
y generós vers la Senyora may faran una cosa digna de la sua
Majestat, y Grandesa; peraque la obra; ja que no igualia, dif-
cordia menos de la Excellencia del Objecte,los ha aparegut do-
nar questa Relació al publich, y noticiarlo de la necesitat, y
utilitat de ella, à fi de que los que desitjan tenirla propicia, y
benevolà, sapijan de quin medi poden valerse, para conseguir-
ho, y sent aixis mes copiosas las almoxinas, puga ferse mes
magnific la Temple, y la Senyora quedia mes glorificada.

Die 17. Martii 1760.

IMPRIMATUR.

Carrancio de Medina V.G.& Of.

Dia 17. Marzo 1760.

Imprimasse.

De Sallès Antiquior.